

Over vriendelijk spreken gesproken

'Gouden appels op zilveren schalen'

Spreuken 25:11 (en Jacobus 2b-13)

Ds. Ilonka Terlouw | 1 maart 2020, Tollebeek

Bron: www.stoppestennu.nl, 'Hoe voelt het om gepest te worden?'

1. 'Woorden doen geen pijn?'

'Woorden doen geen pijn', zo werd mij vroeger altijd gezegd. En de variant daarop hoorde ik al even vaak: 'Schelden doet geen pijn'. Het zijn uitspraken die ik nooit het begrepen. Hoe kan je dat nou zeggen, dat 'woorden geen pijn doen'?

De wonden die geslagen worden door misplaatste, kwetsende of treiterende woorden zijn vaak diep. Er zijn heel wat mensen die door dingen die gezegd zijn diepere wonden opgelopen hebben, dan aan hen op het eerste gezicht is af te lezen. Soms zijn de wonden dieper dan zij zich zelf realiseren.

Misschien komen er in jouw gedachten nu wel heel concrete momenten bovendrijven of zie je bepaalde personen voor ogen en hoor je in gedachten de woorden klinken die je zo diep raakten. Misschien kun je je de woorden niet meer letterlijk herinneren. Maar het gevoel dat het toen bij je opriep, neemt nog immer eenvoudig bezit van je.

Wat iemand tegen je zegt, doet wat met je.

Daarom krijgt pesten op basisscholen tegenwoordig zoveel meer aandacht dan enkele decennia geleden. Inmiddels is bekend dat mensen die veelvuldig gepest zijn, tientallen jaren later nog suïcidaal kunnen worden. En als jonge ouders wordt je door het consultatiebureau ingeprent dat voor elk punt van kritiek, je kind 5 complimenten of positieve opmerkingen nodig heeft, wil het een goed en veerkrachtig zelfbeeld ontwikkelen. Bij partners die gaan scheiden, schijnt de verhouding tussen positieve en negatieve opmerkingen op 1:1 te liggen.

Oftewel: Woorden hebben kracht.

Wat je zegt, dat doet wat met iemand.

Jij hebt met jouw woorden, invloed op het leven van de ander.

2. De waarde van wijze communicatie

Nu wil ik het vandaag niet zozeer hebben over het gebruik van negatieve of vernietigende opmerkingen. Ik wil juist stilstaan bij het tegenovergestelde: bij de kracht van positieve woorden.

‘De kracht van positieve woorden’: daarbij gaat het me er *niet* om je een soort van managementstrategie aan te praten, waarin positief denken en de kracht van positieve woorden gegarandeerd leiden tot succes. Nee, het gaat vandaag over **de christelijke opdracht elkaar te bemoedigen**.

‘De christelijke opdracht elkaar te bemoedigen’: Als we het taalgebruik van het Bijbelboek Spreuken als uitgangspunt nemen, dan zou je kunnen zeggen dat het vanochtend gaat over de **waarde van communiceren met wijsheid en inzicht**.

Negatieve woorden hebben kracht, maar wijs gesproken woorden net zo!

Kijk maar naar het laatste vers van onze schriftlezing uit Spreuken vannochtend. Vers 15 eindigt met de uitspraak dat ‘een zachte tong botten breekt’. Zóveel kracht ligt er in een wijs gesproken woord! Een mild gesproken woord kan het hardste deel van het menslichaam breken, de botten. De hardste, sterkste weerstand kan gebroken worden door milde woorden en woorden vol barmhartigheid. Voor de wonden van onze ziel bestaat er een krachtig, helend medicijn en dat heet ‘vriendelijkheid’.

Spreuken 25:15b

‘Een zachte tong breekt botten’

Letterlijke vertaling

‘Kalme woorden breken krachtige tegenstand’

Vertaling NBV

3. Gouden appels op zilveren schalen

In deze context, van het Bijbelboek Spreuken, treffen we ook ons spreekwoord van vandaag aan over ‘gouden appels op zilveren schalen’.

Spreuken 25:11

‘Het juiste woord op de juiste tijd,
is als een gouden appel op een zilveren schaal.’

Vertaling NBV

Gouden appels op zilveren schalen. – Het is niet met 100% zekerheid te zeggen welk beeld de bedenker van dit gezegde voor ogen had. Vaak wordt dit vers ook vertaald als ‘een gouden appel in een zilveren setting’ of ‘in een zilveren afbeelding’. Het gezegde doet ons denken aan het veelvuldige gebruik van granaatappels voor versiering, kunst en houtsnijwerk. Aan de zoom van de mantel van de Hoge Priester hingen bijvoorbeeld belletjes en (wollen) granaatappeltjes (Exodus 28:33-34). Ook de pilaren van de tempel waren bovenaan versierd met koperen granaatappeltjes (1 Kon. 7:15-22). In die sfeer denken we hier aan gouden appeltjes als ornamenten die in een zilveren setting op afbeeldingen of op gebouwen waren aangebracht. Er wordt ook gedacht aan gouden appels ter versiering van de rand van een zilveren schaal. Misschien moeten we zelfs denken aan een kostbaar sieraad van een gouden appeltje ingelegd in een zilveren hanger. Want het tweede deel van vers 15 spreekt namelijk heel expliciet over sieraden.

Het beeld dat hier wordt opgeroepen is in ieder geval een beeld van uitbundige rijkdom en verfijnde schoonheid. Dát is het juiste woord op de juiste tijd.

Wie weet wat hij wanneer moet zeggen is rijk.

De goede woorden kiezen vraagt om kunstvaardigheid.

Het juiste woord op de juiste tijd, is als een prachtig sieraad dat je om je hals draagt.

~ ~ ~

Wanneer is het voor het laatst geweest, dat jij zoiets hebt meegemaakt: dat iemand precies dát zei wat je op dat moment nodig had. Kun jij je een moment herinneren, recentelijk, dat iemand iets tegen je zei waarvan je dacht: ‘Dat was nou het juiste woord op het juiste moment?’

Wat deed dat eigenlijk met je?

De juiste woorden op het juiste moment kunnen je enorm opbeuren, zo is mijn ervaring. Het kan ook zijn, dat het je aan het denken zet, of dat je erdoor in beweging komt. In de christelijke gemeente zorgen de juiste woorden op de juiste tijd er óók voor dat je een beter christen wordt.

Kunt u zich eigenlijk ook een moment herinneren, dat iemand uit de gemeente u zo'n opmerking gaf: Zo'n opmerking die de juiste woorden op de juiste tijd bevatte en waardoor u een beter christen werd?

Zijn wij een gemeente waarin 'elkaar bemoedigen' of 'aanmoediging' centraal staat?

Misschien kunnen we dáárvoor de vraag beter omdraaien: Wanneer heb jij voor het laatste met aandacht die woorden gesproken die die ander op dat moment precies nodig had?

4. Wat zijn de 'juiste' woorden en is de 'juiste' tijd?

En dat brengt me dan ook bij de betekenis van 'de juiste woorden op de juiste tijd'.

Want: wat is precies het 'juiste'?

Je zou kunnen zeggen dat het gaat om 'passende' communicatie. Dat wil zeggen: Het gaat om woorden die passen bij die persoon en bij waar die persoon zich op dat moment bevindt.

Wanneer je wilt communiceren op het niveau van gouden appels, dan moet je dus allereerst leren *luisteren* naar de mensen om je heen. Je hebt een houding van *aandacht* nodig. Wat speelt er in zijn of haar leven? Waar heeft hij of zij op het moment iets aan? De vraag is niet: Wat wil *ik* kwijt? Het gaat er niet om dat *jij* je hart kan luchten, maar dat je de ander dient met wat je zegt. Oppervlakkige communicatie is dus ook uitgesloten.

In het boekje van *Larry Crab* over bemoedigen, definieert hij de christelijke opdracht om elkaar te bemoedigen als volgt:

Bemoediging

‘Bemoediging is een gevoeligheid
voor de behoeften en angsten van andere mensen,
en een vertrouwen op God,
die men voortdurend moet voeden en laten blijken.’

Larry Crab

Bemoediging vraagt om *gevoeligheid* voor de behoeften van een ander. Die gevoeligheid voor je medemens kan je voeden en leren door te je te richten op God. Zijn liefde, zijn oog voor mensen is namelijk wat ons leert open te staan voor elkaar. Alleen door de ogen van God kunnen wij leren zien wat een ander echt nodig heeft.

Bemoediging heeft overigens niet enkel te maken met de *behoefte* van een ander, maar ook met de *angst* van een ander. Angst speelt een heel bepalende rol in onze identiteit. Hoe we in het leven staan en hoe we op dingen reageren wordt onder andere bepaald door diepe, soms onbewuste angsten: de angst om gekwetst te worden, de angst niet goed genoeg te zijn, de angst te falen, de angst niet gezien te worden. Ten diepste zit er bij velen van ons, in het binnenste van onze ziel, de angst dat je niet geliefd bent.

Precies op dát punt mogen we er in de gemeente van Christus voor elkaar zijn. Elkaar bevestigen in onzekerheid, bemoedigen als dingen tegenzitten en laten weten dat je een geliefd menskind bent.

De juiste woorden op de juiste tijd, dat vraagt van ons als gemeente dat we ons toewijden aan elkaar.

Welke plek neem jij daarin in? Wat vraagt het van jou persoonlijk, Om een mens te worden die altijd dat sieraad van goud en zilver om zijn hals draagt? Velen van ons zullen een ring dragen als teken van liefde voor iemand anders. Dragen we woorden van bemoediging ook altijd bij ons?

5. Een vervuld leven vs. een gelukkig leven

Het Bijbelboek Spreuken biedt ons daarbij een heel prikkelend, stimulerend perspectief voor de opdracht die voor ons ligt. Het plaatst de manier waarop jij met iemand anders communiceert in het perspectief van het wáre leven vinden. In het boek Spreuken vormt wijsheid namelijk een weg die leidt naar een *vervuld* leven. Wie wijsheid vindt, vindt het leven. Wie zich toelegt op wijs communiceren, vindt het leven.

In onze tijd maken we ons overigens meer druk om het krijgen van een *gelukkig* leven, dan van een *vervuld* leven.

En op dát terrein, van gelukkig zijn, doen we het als Nederland al jaren hartstikke goed. Nederlanders zijn de afgelopen decennia al gelukkiger geworden. Vorig jaar kopten de kranten zelfs dat we in Nederland aan een 'geluksplafond' zitten. 9 van 10 mensen in Nederland geeft aan gelukkig te zijn. We staan in de top 5 van gelukkigste volk ter wereld. Zo wijst de gelukmonitor van het CBS uit.

Vooraf gehuwden, mensen in de hoogste inkomenscategorie en werkenden geven naar verhouding vaak aan zeer gelukkig te zijn. Gescheiden volwassenen, laagopgeleiden en mensen in de laagste inkomensgroep zijn juist het vaakst

ongelukkig. De weg naar een gelukkig leven loopt dus via het geld, je werkstatus en een stabiele huwelijksrelatie.

Maar een *gelukkig* leven is niet hetzelfde als een *vervuld* leven. Het hoeft elkaar niet uit te sluiten, maar het is ook niet hetzelfde. Een vervuld leven is een leven dat voldoening geeft, een leven waarvan je denkt: dit is waar het leven naar waarheid om draait. Het is een leven waarin jij als mens tot je recht en je doel komt, ook al ben je gescheiden en is je inkomen heel niet zo ruim. Het vervulde leven noemen we ook wel het Koninkrijk van God. En de weg daarnaartoe loopt via de wijsheid.

Die 'wijsheid' moet je vooral niet associëren met filosofische of abstracte waarheden. Nee, in de Bijbel heeft 'wijsheid' vooral te maken met heel praktische inzichten die betrekking hebben op het gewone leven van jou en mij. In dat soort wijsheid vind je de weg naar het leven. En de manier waarop je met elkaar omgaat en met elkaar communiceert, neemt daarin volgens Spreuken een belangrijk plek in. 20% van de spreekwoorden in dit Bijbelboek gaan over op de manier waarop wij met elkaar communiceren.

In verstandige en wijze communicatie vind je een weg die leidt naar een vervuld leven.

6. Een mens worden die anderen bemoedigt

Dat is iets om komende week thuis nog eens rustig bij stil te staan:

Wie zijn tong weet te beheersen, milde woorden weten te spreken, geduld weet op te brengen, de juiste woorden op de juiste tijd voor handen heeft, die begeeft zich op de weg van het Koninkrijk van God. Goede communicatie brengt je dichterbij Gods Koninkrijk en brengt je leven tot vervulling.

Laat me het zeggen met de woorden van Lied 849:

Zoek de wegen van de wijsheid

'Zoek de wegen van de wijsheid
die de schepping dansend groet.
Blijf haar volgen, schenk haar aandacht
proef haar woorden, juist en goed.
Wijsheid baant het pad naar vrede,
doet ons voor wat liefde doet.'

De juiste woorden op de juiste tijd – het vormt een weg ten leven, zowel voor wie die woorden in ontvangst mag nemen, als voor degene die ze spreekt.

Dus, realiseer je goed: Als we het vandaag zo samen hebben over de manier waarop we met elkaar praten, over een vriendelijk woord spreken, dan nodig ik je daarmee uit om het pad naar het leven in te slaan. Zoek je naar iets wat je leven meer inhoud geeft, meer vervulling? Probeer dan deze bijna 3000 jaar oude weg eens: wordt een mens die anderen bemoedigt.

7. Gods Woord in Jezus

Ziet u: Het koninkrijk van geluk bestaat uit geld en een baan. Het koninkrijk van God bestaat uit woorden van goedheid en heil die uitgesproken worden over mensenlevens.

En vergeet daarbij vooral niet: Die goedheid en dat heil er ook is voor jou. Want dáár begint het Koninkrijk van God – Dat weet u toch wel, ja toch? – bij God en bij de woorden die Hij uitspreekt, over levens van mensenkinderen zoals jij en ik, mensenkinderen die het spoor in het leven soms bijster zijn. En misschien speelt er

dan wel opnieuw angst bij je op, niet voor wat andere mensen van je zeggen of denken, maar over wat God wel niet tegen je te zeggen heeft.

Maar de Bijbel leert ons naar Jezus te kijken. In Hem tref je het diepste en definitieve Woord van God aan. En hoe je dat Woord ook wendt of keert, in Jezus zul je enkel goedheid en waarheid aantreffen. Via Jezus overlaadt God ons allemaal met louter genade. God sprak, in Jezus, het juiste woord op de juiste tijd. Het zijn woorden die onze identiteit tot op het diepst van ons zijn bepalen en die de weg naar het leven openleggen.

Johannes 1:14 en 16

Het Woord is mens geworden
en heeft bij ons gewoond,
vol van goedheid en waarheid [...].

Uit zijn overvloed zijn wij allen met goedheid overstelpt.

8. Exclusiviteit

Ik hoop, dat zoals God óns met goedheid overstelpt, wij elkaar met net zoveel goedheid zullen overstelpen.

‘Gouden appels op zilveren schalen’, zoals Spreuken het zegt. Dat kan klinken als iets wat behoorlijk exclusief is. Als iets wat misschien geschikt was voor in de tempel of voor een statusrijke figuur als de koning. Maar zoiets kom je toch niet overal tegen, zoals wij zouden zeggen ‘op elke hoek van de straat,’ toch?

Maar zodra ik mezelf die vraag stelde, moest ik direct denken aan die kleurrijke beschrijving van rijk van Koning Salomo. De rijken van koning David en Salomo vormen in de Bijbel vaak een symbolische heen wijzing naar hoe het er in het

Koninkrijk van God aan toegaat. En toen ik nadacht over die zilveren schalen, moest ik onwillekeurig denken aan dat rijk van Salomo, waarvan geschreven wordt 'het zilver in Jeruzalem even gewoon was als steen.' 1 Koningen 10.

'Dankzij koning Salomo was zilver in Jeruzalem even gewoon als steen'

1 Koningen 10:27

En eigenlijk, vind ik dat wel een sprekend beeld. Dit is de standaard binnen Gods Koninkrijk. Zilver dat zo gewoon is als steen. De versierde zilveren schalen zijn in Gods Koninkrijk doodgewoon.

Spreken met wijsheid, met inzicht, de juiste woorden op de juiste tijd, dat zet de toon in het Koninkrijk van God. Het is er aan de orde van de dag. Ik hoop dat dat in onze gemeenschap, als mensen die op weg zijn naar Gods Koninkrijk en als onderdeel van dat Koninkrijk van God, net zo geldt.

Moge God u allen zegenen met gevoeligheid.